

Spis treści

Wprowadzenie: Koncepcja podstawowych okresów i kierunków rozwojowych a znaczenie tożsamości we współczesnej prozie arabskiej	11
<i>Nahḍa</i> – odrodzenie; pierwszy okres literatury	13
Nowe państwowości arabskie; drugi okres literatury	20
W poszukiwaniu tożsamości po 1967 r.; trzeci okres literatury	23

Część I

Realizm etnografizujący. Proza spod znaku mimesis	31
--	----

I. Zarys rzeczywistości w twórczości egipskich nestorów prozy	33
Podwaliny realizmu etnografizującego w twórczości Maḥmūda Taymūra	35
Obrazki z życia	35
Z inspiracji muzułmańską obyczajowością	36
Yūsuf Idrīs: realizm „pogłębiony”	38
Bogactwo stylistyczne i analiza psychologiczna	39
Konserwatyzm obyczajowy: śmieszność i tragizm	39
Realizm i nowatorstwo w twórczości Naḡība Maḥfūza	41
Z inspiracji rodzinnym Kairem i arabską tradycją	41
Realizm przemian społeczno-obyczajowych w twórczości Maḥfūza	42
II. Wśród swoich i obcych. Koncepcje realistycznej prozy irackiej na przykładzie twórczości ‘Abd ar-Raḥmāna Maḡīda ar-Rubay‘iego	46
‘Abd ar-Raḥmān Maḡīd ar-Rubay‘ī jako pisarz poszukujący	46
Realizm irackich losów	47
Identyfikacja z życiem	48
Ewolucja postaw: od zaangażowania do alienacji	49
Między kuzynką a Szeherezadą	50
Znaczenie małżeństwa	51
Niedostępne kobiety	51

Od przeszłości do przyszłości. Symbole Iraku	53
W kręgu wiary	55
Obrzędowość muzułmańska	55
Wiara jako determinanta socjokulturowa	57
Wiara jako doświadczenie subiektywne	58
W kręgu przemian	59
Wśród konfliktów do nowoczesności	59
Renesans kultury symbolicznej	60
Pod presją wydarzeń	61
Od klęski 1967 r. do poszukiwań tożsamości i poczucia <i>ḡurby</i>	64
Dramat 1967 r.	64
Emigracja jako wybór i konieczność	65
Motyw wędrówki i tułaczki	67
Powroty do dzieciństwa; retrospekcje	68
W poszukiwaniu tożsamości irackiej i arabskiej	69
III. Burzliwy świat Wielkiej Syrii; motyw walki i emigracji	71
Realizm upolityczniony w twórczości Ḥanny Mīny	71
Ḥanna Mīnā jako nestor prozy syryjskiej	71
Psychologiczne spojrzenie na rzeczywistość	74
Jednostka w poczuciu wyobcowania	76
Ġāda as-Sammān: groza rzeczywistości	77
Ġāda as-Sammān – pisarka Syrii i Libanu; twórca	
wymancypowany	77
Obrazy Bejrutu	79
Ḥaydar Ḥaydar: obrazy życia „po klęsce”	81
Tradycja a postęp; sposoby walki	81
Dyskusja nad islamem na kartach powieści	83
Na arabskich szlakach	83
Ġassān Kanāfānī: walka o przetrwanie jednostki i narodu	86
Ġassān Kanāfānī: legendarny Palestyńczyk	86
Dynamika motywów palestyńskich	88
IV. Antropologia nowej rzeczywistości arabskiej w prozie	
‘Abd ar-Raḥmāna Munīfa	92
‘Abd ar-Raḥmān Munīf: nowatorskie tematy	92
Rodzina a jednostka; od kolektywizmu do indywidualizmu	95
Od kultury plemiennej do nowoczesnej cywilizacji	95
Motyw miłości	97
Ludzkie portrety	99
Koncepcja systemu	101
Jednostka wobec mechanizmów społecznych	101
Zagrożony system	102
Pozorny dokumentalizm	104
Dynamika czasu i przestrzeni w obliczu przemian	104

Nowe zagospodarowanie przestrzeni	108
Motyw oczekiwania i poczucie niespełnienia	110
W myśl natury i religii: czas jakościowy	113
Czas kultury i przemian	114
V. Realizm a islam	123
Wymiar społeczno-organizacyjny religii	125
Przywódcy religijnych wspólnot	125
Mistrz duchowy	128
Religijne doznania	130
Rytuały i ich symbolika	132
Ofiara i świętowanie	132
Kult świętych i grobów	137
Obrzędy przejścia	137
Formy obrzędowe	138
Ekspresja uczuć religijnych; znaczenie emocji	141
Islam jako przedmiot dyskusji	145
Między nowoczesnością a poszukiwaniem korzeni	145
Problem identyfikacji religijnej	146
VI. Realizm a nowa kultura arabska	148
Ginąca kultura Beduinów	149
Dynamizm Beduinów	150
Beduini a kultura osiadła	152
Odradzający się świat arabski	155
W poczuciu arabskości	155
Ambiwalencja wobec Zachodu	157
Dramatyczne pytania o tożsamość	158
Osobowość arabska w oczach Zachodu	160
<i>Ġurba</i> – wyobcowanie i fatum emigracji	165
Gościnny Liban	166
Egipt jako schronienie intelektualistów	169
W kierunku Maghrebu	170
W kierunku Zachodu	171
Część II	
Nurt subiektywny. Świat wyobrażony	173
I. Z inspiracji rzeczywistością psychiczną	174
Bunt przeciwko rygorom realizmu. Proza poszukująca	174
Ewolucja twórcza i pokrewieństwo gatunków literackich	176
„Gallery 1968”	176
Poetyka symbolizmu i niejasności	177
II. Od rzeczywistości psychicznej do naturalnej. Koncepcja autobiografii literackiej w literaturze arabskiej	182

Autobiografia arabska w perspektywie historycznej	182
Fikcja i prawda w autobiografii; wewnętrzny świat postaci i rzeczywistość zastana	185
Bohater-narrator wobec faktów i wydarzeń	185
Poetyckie spojrzenie wstecz	187
Relacja faktów i wydarzeń	189
Rodzina patriarchalna i jej znaczenie	189
Dojrzewanie na styku tradycji i nowoczesności	193
Poszukiwanie źródeł tożsamości	194
Partia jako rodzina zastępcza	197
Koszmary walk i wojen	197
III. Na pograniczu realizmu i subiektywizmu (twórczość Mağīda Ṭūbiyi)	200
Mağīd Ṭūbiyā jako realista	200
Realizm miejsca	202
Egipt i świat z miejskiej perspektywy	203
W sercu egipskiego interioru	207
Wieśniacy i faraonowie	208
W obronie beduińskiej tożsamości	211
W kierunku subiektywizmu	213
Wewnętrzny świat postaci	214
Rzeczywistość – złowroga i absurdalna	218
IV. Salīm Barakāt: Koncepcja „wyspowej” tożsamości	222
Obywatelstwo pogranicza	224
Kurdowie, Asyryjczycy i Jazydzi	224
Beduini	226
Sztuka i tradycje Kurdów	227
Dzieciństwo-niedzieciństwo	229
Dzieciństwo w konwencji naturalistycznej	229
Dorastanie	230
Świat dorosłych	231
Rola islamu	232
„Swojskie” wioski i miasteczka	233
Poczucie kurdyjskości	235
Okruchy pereł i historii	237
Legends	237
Historia	237
Świat nie całkiem rzeczywisty	240
V. Ibrāhīm al-Konī: magia pustyni	245
Synteza życia i twórczości	245
Ibrāhīm al-Konī – pisarz tuarecki i arabski	245
Realistyczna i magiczna pustynia	247
Rola przestrzeni	248

Znaczenie czasu	249
Czas mitologiczny	249
Czas jakościowy	255
Czas progresywny	263
Część III	
Nurt narracyjny. Świat opowiedziany	265
I. Konwencja spod znaku narratora	267
‘Izz ad-Dīn al-Madānī i powrót do tradycji	268
Z inwencji dawnych arabskich narratorów	271
Ġamāl al-Ġīṭānī i jego stylizowana narracja	274
Intertekstualność jako popularna zasada prozy narracyjnej	275
Logika skojarzeń: technika <i>istiṭrādu</i> (dygresji)	276
Topos wędrówki	281
Wędrówka jako parabola życia	282
Sięgając po <i>ḥikmę</i> (mądrość)	285
II. Archetypowy świat Południa w twórczości Yaḥyi Ṭāhira	
‘Abd Allāha	290
Yaḥyā Ṭāhir ‘Abd Allāh; główne treści i formy jego narracji	290
Mroki rodzinnego życia	292
W oczekiwaniu wydarzenia	300
W poszukiwaniu tradycyjnej mądrości. Środki wyrazu a znaczenia	302
Świat pod dyktando narratora	302
Paraboliczne ujęcia rzeczywistości	304
Poetyka „jawy i snu”	306
Świat na tle historii	307
III. Dynamika słowa i rzeczywistości w prozie Aṭ-Ṭayyiba Ṣāliḥa	310
Aṭ-Ṭayyib Ṣāliḥ i jego Sudan	310
Otwarty świat swoich	312
Codzienne życie nad Nilem	314
Sacrum i świętowanie	319
Świat obcych	322
Akulturacja narzucona	323
Akulturacja dobrowolna	324
Akulturacja a rasizm	329
Powroty	331
Zakończenie	333
Bibliografia	336
Indeks autorów, utworów i prac	360
Indeks terminów	382